

Latvijas Republikas Valsts prezidenta kanceleja Prezidenta preses dienests

Pils laukums 3, Rīga-50, LV-1900, tālr. 7092122, fakss 7320404,
prese@president.lv, www.president.lv

Valsts prezidentes runa Komunistiskā genocīda upuru piemiņai veltītā atceres pasākumā pie Brīvības pieminekļa, 2007.gada 25.martā

Augsti godātie represētie un viņu tuvinieki,

Dārgā Latvijas tauta!

Mums šodien valstī ir sēru diena, un tāda valstī mums būs vēl ilgi, jo šajā dienā notika noziegums pret mūsu tautu, un tas bija arī noziegums pret cilvēci. Vēlēšanās iebiedēt ar teroru, pakļaut sev tautu, lai no viņas izdzītu pēdējās savas nacionālās pašapziņas un brīvības alkas, sajūtu par savu vērtību un to, ko tā iepriekš bija sasniegusi. Ja staļiniskais terors sākās jau ar pirmo okupāciju, tad 1949.gada 25.marta deportācijas izcēlās ar savu sevišķi lielo apjomu un necilvēcību. Tās izcēlās arī ar šo tragiski grotesko viņu formulējumu, ka, lūk, padomju vara Latvijā it kā vērsās pret šķiras ienaidniekiem, tādā veidā visus šos nevainīgos cilvēkus vēstures un savu laikabiedru priekšā it kā mēģinot pārvērst it kā par noziedzniekiem. Uz ko tad bija balstīts šāds rupjš apvainojums? Viņus nodēvēja par kulakiem, kas nozīmēja, ka šie ļaudis nāca no tām dzimtām, kas tikai 19.gadsimtenī ar pārcilvēciskām pūlēm un milzīgu darba tikumu, čaklumu bija centušies savai dzimtai iekopt un iekārtot tās lauksaimniecības, ko pirms tam vairākus gadu simtus viņu senči bija spiesti kopt savu apspiedēju – dažādu kungu – labā. Tā bija īpaši rūgta likteņa ironija, jo šie nebija nekādi citu ļaužu apspiedēji, bet gan ilgi un smagi apspiestu ļaužu pēcnācēji.

Šos ļaudis mums ir pienākums atcerēties par viņu likteni, stāstīt par to saviem bērniem un pēcnācējiem. Latvijas valstij ir pienākums noliegt galvas viņu ciešanu priekšā un atcerēties, ka viņi bija daļa no mūsu tautas, un ar jebkuru tas arī būtu varējis notikt. Lai nedomā jaunā paaudze, ka tas ir kaut kas tik sens, kas uz viņiem neatstātu nekādu iespaidu. Arī jūs, mīlie jaunieši, būtu varējuši būt starp tiem 10 000 zīdaiņu, bērnu un pusaudžu līdz 16 gadu vecumam, kas kopā ar savām ģimenēm tika izrauti no savas vietas un izsūtīti bargos apstākļos trimdā, no kuras daudzi neatgriezās.

Es kā Valsts prezidente vēlos izteikt savu visdziļāko cieņu un pateicību visiem tiem, kas gadu garumā ir centušies dokumentēt šo lielo, pret Latvijas tautu vērsto noziegumu. Paldies visiem arhivāriem un citiem, kas ir palīdzējuši atdot šiem cietušajiem cilvēkiem godu, lai viņu vārdi visi tiktu apzināti un lai visi zinātu, kas ir šo cietēju saraksts. Es vēlētos redzēt katrā Latvijas pilsētā, ciemā un pagastā piemiņas plāksni, kur būtu uzskaitīti visi tie, kuri, sākot ar pirmo deportāciju vilni un līdz pat pēdējam, tika izsūtīti. Tas būtu viņiem visiem cieņas apliecinājums, katrreiz mums garām ejot, un solidaritātes zīme starp mūsu tautas locekļiem.

Šie ļaudis daudz dabūja arī ciest, kad atgriezās dzimtenē. Viņi dabūja daudz ciest no saviem kādreizējiem draugiem un paziņām, saviem līdzcivēkiem, tāpat pie pašām izsūtīšanām nebija jau tikai svešinieki un iebrāucēji, un okupanti, kas sarakstus sastādīja un palīdzēja viņus izvest. Bija arī no mūsu pašu tautas kolaboranti un līdzvainīgie. Arī tas mums ir jāapzina, un arī tas vēsturei jāatstāj par atmiņu un biedu.

Ir arī jāstāsta visai pasaulei par to, kāda ir šīs Eiropas daļas vēsture, kas ir noticis ar šo tautu to gadu garumā, kad mēs bijām šķirti no pārējās Eiropas, no sākuma ar karu un vēlāk ar Dzelzs priekškaru. Te vēlos izteikt pateicību visiem vēsturniekiem, kas ir līdzdarbojušies Vēsturnieku komisijas darbā, visiem tiem, kas viņus ir atbalstījuši. Tas ir

---

nopietns darbs, kas ir paveikts, publicējot zinātniskas apstrādes un liecības par to, kas, kā un kādos apstākļos Latvijā ir noticis. Beidzot mums pašiem ir jāstāsta visai pārējai pasaulei par to un jāizmanto katra izdevība to darīt.

Kā Valsts prezidente savos prezidentūras gados esmu runājusi par Latvijas tautas ciešanām, par tai uzliktām represijām, un esmu par to runājusi neskaitāmās intervijās rakstītai presei, radio, dažādās televīzijas tiešraidēs un teletiltos, tādos, kas sešreiz ir atkārtoti vienas diennakts laikā ejot apkārt pa visu zemeslodi, ko dažādās valodās ir dzirdējuši skatītāji un klausītāji visās pasaules malās. Bet tas nav tikai viena cilvēka darbs, kas ir tā darāms, tas ir kaut kas, kas Latvijas iestādēm un iedzīvotājiem katram ir jāpatur prātā – mēs esam liecinieki, mums ir jāliecina par savu tautu.

Tajā pašā laikā mums ir jāatceras, ka šīs liecības mēs sniedzam ne aiz naida un niknuma, bet aiz sāpēm un līdzietības. Tas nozīmē – ja mēs vēlamies, lai pasaule izprot mūs un izjūt līdzjūtību par mūsu ciešanām, arī mums ir jāspēj pašiem savās sirdīs atrast pietiekami atvērtības un pacietības, lai uzklausītu citus un lai izrādītu arī cieņu un respektu pret citu tautu ciešanām. Tas ir tāds divpusējs savstarpējas izpratnes ceļš, kurā mums vēl ir daudz kas darāms, bet es varu apliecināt, ka katru reizi, kad ir iznācis atklāti un no sirds izrunāties par vēsturi ar jebkuras tautas pārstāvjiem, vieglāk vai grūtāk, bet vismaz kāds solis ir pasperts uz priekšu savā savstarpējā sapratnē. Ne ar visām tautām tas ir bijis iespējams un ne ar visām zemēm, bet tas nenozīmē, ka darbs nav jāturpina. Mums ir jābūt pacietīgiem, mums jāpaliek stingriem savā pašcieņā un pārlicībā par to, ka mēs runājam par faktiem un par patiesību, ko neviens nevar apšaubīt un noliegt.

Galvenais - mums ir būtiski izprast, kas ir tas cēlonis šāda veida necilvēcībām, kādas pagājušā gadu simtenī tika pastrādātas dažādu ideoloģiju vārdā, kas tika pastrādātas, lai pakļautos totalitāriem režīmiem, kas savu spēku un varu balstīja ne tikai uz ieroču spēku un varenumu, bet arī uz bailēm un teroru, ko tie spēja iedvest saviem iedzīvotājiem. Tas ir tas lielākais un augstākais uzdevums, kas mums paliek nākotnes gadiem.

Tikko atzīmējām Eiropas Savienības 50. dzimšanas dienu. Mums, kas tagad esam šīs savienības pilntiesīgie locekļi, ir arī pienākums saprast, kas ir naida, aizspriedumu, ksenofobijas un neiecietības saknes, no kā nāk tas, ka viens cilvēks otram uzdrošinās noliegt viņa cilvēcību, no kā nāk tas, ka uzdrošinās otram atņemt tiesības uz pilnvērtību dzīvi, vai ir gatavs pat viņa dzīvību atņemt. Tas mums visiem ir jāsaprot, mums visiem ir jābūt stingriem savā pārlicībā, ka šādas attieksmes mēs nedrīkstam pieļaut savā vārdā. Ne patriotisma, ne citu cēlu jūtu vārdā mēs nedrīkstam to darīt, jo arī iepriekšējā gadu simta zvērības tika pastrādātas it kā kaut kādu cēlu mērķu vārdā. Mērķis neattaisno līdzekļus. Ir līdzekļi, kas nav attaisnojami absolūti nekādiem mērķiem. Nekas nevar attaisnot zvērības pret cilvēcību, neviens nevar attaisnot noziegumus pret cilvēcību, tiem nav noilguma, un tos mēs vienmēr paturēsim prātā kā draudus, kas mums ir starp nopietnākajiem, kas civilizācijai var draudēt.

Es tamdēļ novēlu, lai Latvija visos nākamajos Eiropas Savienības 50 gados būtu starp tiem, kas palīdz mums visiem veidot tādu Eiropas telpu, kurā nevienai tautai, nevainai grupai nekad vairs nav jāpiedzīvo tādas šausmas, kādas daudzi piedzīvotas pagājušā gadu simtenī, tādas ciešanas, kādas latviešu tautas starpā ir piedzīvojuši mūsu represētie. Mēs noliecam galvas viņu priekšā, mēs izrādām viņiem cieņu, bet lielākā cieņa ir tāda, ka mēs apņemamies modri būt pret jebkādam naida un neiecietības zīmēm. Lai Dievs mums uz to palīdz!